

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 31/2004 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta neuvostolle ja Euroopan parlamentille Natura 2000 -verkoston rahoittamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 29 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta neuvostolle ja Euroopan parlamentille Natura 2000 -verkoston rahoittamisesta (E 87/2004 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ympäristöneuvos Jussi Soramäki, ympäristöministeriö

- vanhempi budjettisihteeri Päivi Valkama, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Tiina Malm, maa- ja metsätalousministeriö
- luonnonsuojelun talouspäällikkö Markku Vickholm, Metsähallitus
- edunvalvontapäällikkö Jaakko Ylitalo, Lapin liitto
- kehittämisspäällikkö Hannu Huikuri, Pohjois-Karjalan liitto
- johtaja Markku Tornberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- projektivastaava Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Tiedonanto

Komissio esittää tiedonannossaan, että jäsenvaltiot voisivat saada yhteisörahoitusta Natura 2000 -verkostoon nykyisistä rahoitusvälineistä. Keskeisellä sijalla olisivat maaseudun kehittämisrahoitus (EAFDR) sekä aluekehitys- ja koheesiorahastot. Komissio esittää lisäksi, että LIFE-rahoitusvälineen tilalle perustettavalla ympäristöalan rahoitusvälineellä voitaisiin täydentää rahoitusta rahoittaen joitakin toimia Natura-alueilla, kuten tiedottaminen, verkottuminen ja parhaiden käytäntöjen edistäminen. Komissio toteaa, että jäsenvaltiot ovat jo nyt käyttäneet yhteisörahoi-

tusta Natura 2000 -verkostoon ja mainitsee Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR), Interreg- ja Leader-aloitteet ja LIFE-rahoitusvälineen.

Laajentuneessa yhteisössä Naturan rahoitustarpeeksi vuositasolla on arvioitu noin 6,1 miljardia euroa. Komission arvion mukaan noin puolet eli noin 3 miljardia euroa voisi olla yhteisörahoitusta. Aiemmissä yhteyksissä komissio on arvioinut, että 1,8—2 miljardia euroa voisi ohjautua rakenne- ja koheesiorahastojen kautta ja että maaseudun kehittämisasetuksen osuus

olisi noin 1—1,2 miljardia euroa. Ympäristöalan rahoitusvälineelle ei ole ajateltu kovin merkittävää roolia Naturan rahoituksessa.

Komissio katsoo, että integraatioperiaatteen mukainen ratkaisu on erillisrahastoa parempi kolmesta syystä. Ensinnäkin ratkaisulla varmistettaisiin, että Natura 2000 -alueita hoidetaan osana EU:n laajempaa maankäytön hallintaa ja suunnittelua. Täydentävä lähestymistapa antaisi Natura 2000 -verkostolle mahdollisuudet täyttää tehtävänsä Euroopan biologisen monimuotoisuuden suojelemisessa paremmin kuin jos alueet nähtäisiin erillisinä muusta politiikan asiayhteydestä. Toiseksi ratkaisu antaisi jäsenvaltioille mahdollisuuden määrittellä painopisteensä ja kehittää politiikkojaan ja toimenpiteitään omien kansallisten ja alueellisten erityispiirteidensä mukaan ja kolmanneksi ratkaisulla vältettäisiin yhteisön eri rahoitusvälineiden päällekkäisyys ja siitä aiheutuvat hallinnolliset hankaluudet.

Maaseudun kehittämisselityksessä tavoitteenä olisi ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen tukemalla kestävä maankäyttöä, mukaan lukien Natura 2000 -luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvia alueita koskevien toimien yhteisrahoitus maa- ja metsätalousalueilla. Tarpeelliset toimenpiteet esitetään maaseudun kehittämisselityksen tarkistuksen yhteydessä. Rakennerahasto- ja koheesiorahastoasetusten tarkistamisen yhteydessä komissio esittää, että jo olemassa oleva mahdollisuus Naturan rahoitukseen säilyy. Komissio katsoo, että Natura 2000 -verkoston rahoituksen integrointi yhteisön muihin politiikkoihin on tarpeellista riittävän kokonaisrahoituksen tason saavuttamiseksi. Rahoituksen lopullinen taso riippuu jäsenvaltioiden päätöksenteosta, sillä jokainen jäsenvaltio päättää siitä, miten sen tarpeet otetaan huomioon eri rahas-

tojen kansallisia ja alueellisia ohjelmia laadittaessa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto hyväksyy komission tiedonannossaan esittämät peruslinjaukset, joissa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon liittyviä toimia erityisesti maaseudun kehittämisselityksen (EAFRD) mukaisiin ohjelmiin ja aluekehitys- sekä koheesiorahastoasetuksen mukaisiin ohjelmiin. Valtioneuvosto pitää komission ehdotukseen sisällyttävää integraatioperiaatetta hyvänä.

Luontodirektiivin 8 artiklassa säädetään yhteisön velvollisuudesta osallistua verkoston rahoittamiseen. Rahoituksen järjestäminen on juuri nyt ajankohtainen, sillä komission on tarkoitus tehdä Natura 2000 -verkostosta loput alueelliset päätökset verkoston perustamiseksi vielä tänä vuonna.

Komission tiedonannossa mainitaan myös uusi ympäristöalan rahoitusväline, joka korvaisi osaksi nykyisen LIFE-asetuksen. Komission ehdotuksen kokonaisuutta on vaikea arvioida, sillä komission ehdotusta asetukseksi ei ole vielä tehty.

Suomen Natura-verkosto on luonnonolosuhteista johtuen laaja, erityisesti kun se suhteutetaan väestömäärään ja bruttokansantuloon. On tärkeä varmistaa, että ehdotettavaa uutta ympäristöalan rahoitusvälinettä voidaan käyttää komission ehdotuksesta saatuja ennakkotietoja laajemmin Natura 2000 -verkostosta aiheutuviin kustannuksiin verkoston perustamisesta sen ylläpitoon. Tämä edellyttää, että resursseja ohjataan Natura 2000 -verkostoon komission esittämää huomattavasti enemmän ympäristöalan rahoitusvälineen kautta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomen Natura 2000 -verkosto on meillä esiintyvien luontotyyppien ja lajien esiintymien vuoksi absoluuttisena pinta-alana huomattavan

laaja, noin hehtaari jokaista suomalaista kohden. Verkoston laajuuden vuoksi myös kustannukset ovat suuret.

Natura 2000 -verkoston rahoitus on Suomessa toteutettu pääasiassa kansallisin varoin. Kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin 50 miljoonaa euroa vuodessa, 2003—2013 noin 532 miljoonaa euroa. Suurimman kustannuserän muodostavat valtiolle hankittavat alueet ja maanomistajille maksettavat luonnonsuojelulain mukaiset korvaukset, yhteensä 217 miljoonaa euroa. Muita merkittäviä kustannuksia ovat hallintokulut, alueiden hoidon ja virkistyskäytön aiheuttamat kustannukset sekä seuranta- ja tutkimuskustannukset. Tulevaisuudessa alueiden hoitoon, käyttöön ja seurantaan liittyvät kustannukset kasvavat voimakkaasti.

Suomi on saanut vuosina 1995—2004 LIFE-luontorahoitusta yhteensä 33,4 miljoonaa euroa. Lisäksi rakennerahastoista ja LIFE-ympäristörahosta on saatu jonkin verran rahoitusta. Suhteelliseen maksuosuuteen nähden Suomen saama palauma on ollut melko korkea.

Ympäristövaliokunta pitää erittäin ongelmallisena komission ehdotusta, jonka mukaan pääosa Natura 2000- verkoston yhteisörahoituksesta tulisi maaseudun kehittämisrahoituksen ja aluekehitysrahoituksen kautta. Maaseudun kehittämisrahoitus mahdollistaisi ainoastaan käytössä olevien maatalousmaiden ja metsäisten Natura-alueiden rahoittamista, ja aluekehitysrahoitus rajoittuu infrastruktuurin rahoittamiseen. Näitä rahoitusmuotoja ei ole suunniteltu käytettäväksi luontodirektiivin velvoitteiden mukaan laaditun Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen ja ylläpitämiseen. Kun Suomen Natura-verkostosta suurin osa sijoittuu Lappiin ja Itä-Suomeen, tarvitaan rakennepoliittisten varojen kohdentamista taloudellisista ja sosiaalisista syistä pääasiassa elinkeinopoliittisiin kohteisiin. Päätökset seuraavasta rakennerahasto-ohjelmasta ja tukitasosta puuttuvat.

Valiokunta toteaa, että komission tiedustellessa jäsenvaltioiden kantaa siitä, sisällytetäänkö Naturan rahoitus muuhun yhteisön politiikkaan vai käytetäänkö erillistä rahastoa, enemmistö kannatti rahoituksen integroimista. Tämä on luonnollista, sillä rakennerahastojen käyttö on edullisempaa niille jäsenvaltioille, joille ei itselleen aiheudu merkittäviä kustannuksia ver-

koston toteuttamisesta. Sidosryhmistä muodostettu asiantuntijaryhmä sen sijaan on kannattanut erillistä Natura 2000 -verkostoa varten tarjottua rahastoa.

Valiokunta katsoo, että Natura 2000 -verkoston yhteisörahoitus tulisi hoitaa tarkoitusta varten perustettavan rahaston kautta eikä integrointimallia tule lähtökohtaisesti hyväksyä. Koska Suomen Natura-verkosto on laaja ja poikkeaa luonteeltaan merkittävästi eteläisemmän Euroopan alueista, verkoston hoitoon on voitu käyttää vain vähän maatalouteen ja maaseutuun liittyviä tukia. Suomessa nimittäin verkostoon kuuluu erittäin vähän maatalousalueita ja yleensäkin taloudellisen toiminnan piirissä olevia alueita. Ratkaisu ei siten sovellu Suomen olosuhteisiin. Koko esitetty rahoituskokonaisuus on puutteellinen. Rakennerahastojen käyttäminen tähän tarkoitukseen ei ole Suomen kannalta edullista, eikä ympäristöalan rahoitusväline ole riittävä. Uuden rahoitusvälineen kautta osoitettava rahoitus on jäämässä vaatimattomaksi, eikä vielä ole tietoa siitä, kuinka suuri osa siitä olisi käytettävissä Natura 2000 -verkostoon liittyviin toimenpiteisiin.

Valiokunta edellyttää, että yhteisön rahoituksen ohjaaminen Natura 2000 -verkostoon erillisen rahoitusvälineen kautta otetaan Suomen ensisijaiseksi tavoitteeksi. Vaihtoehtoisesti rahoitusta on ohjattava riittävästi LIFE+-rahoitusvälineen kautta ja verkoston rahoitukseen on osoitettava sitovasti kiinteä osuus rahoitusvälineestä. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan siltä osin kuin siinä painotetaan, että uutta ympäristöalan rahoitusvälinettä on myös voitava käyttää komission ehdotusta laajemmin verkostosta aiheutuviin kustannuksiin perustamisesta ylläpitoon asti. Valiokunta painottaa vielä, että lisäksi on huolehdittava siitä, että tarvittavat kansalliset rahoitusosuudet kyetään hoitamaan.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

YmVL 31/2004 vp — E 87/2004 vp

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Jouko Laxell /kok
vpj.	Heidi Hautala /vihr	Mikaela Nylander /r
	Rakel Hiltunen /sd	Heikki A. Ollila /kok
	Tuomo Hänninen /kesk	Säde Tahvanainen /sd
	Antti Kaikkonen /kesk	Pia Viitanen /sd
	Inkeri Kerola /kesk	vjäs. Esko Ahonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.